

Uyarlamalar

KAYNAŖTIRMA ORTAMLARINDA UYARLAMALAR

- Fiziksel ortam, içerik, süreç ve değerlendirme boyutunda uyarlamalar yapılarak sınıftaki tüm öğrencilerin kendi performansları, gereksinimleri ve hızlarında öğrenmeleri desteklenebilir.
 - Bu uyarlamaların öğrencilerin öğrenmesini sağlayabilmesi öğrencinin özelliklerinin, öğrenme stilinin, ilgi alanlarının, yeterliliklerinin ve yeteneklerinin iyi tanınmasıyla mümkün olabilir.
 - Bu amaçla öğretmenler öğrencilerini daha iyi tanımak için gözlemler yapmalı, farklı kaynaklardan öğrencileriyle ilgili bilgiler toplamalıdır.
- Öğrencilerin yetersizliklerine değil yeterliliklerine odaklanarak uyarlamalar planlanmalıdır.

Uyarlamalar

Fiziksel Ortam

- Fiziksel ortamda yapılacak uyarlamalar ortamın fiziksel özelliklerinde gerçekleştirilebilecek düzenlemelere odaklanır.

İçerik

- İçerikte yapılacak uyarlamalar sınıfta nelerin öğrenileceğine, başka bir ifadeyle nelerin öğretileceğine odaklanır.

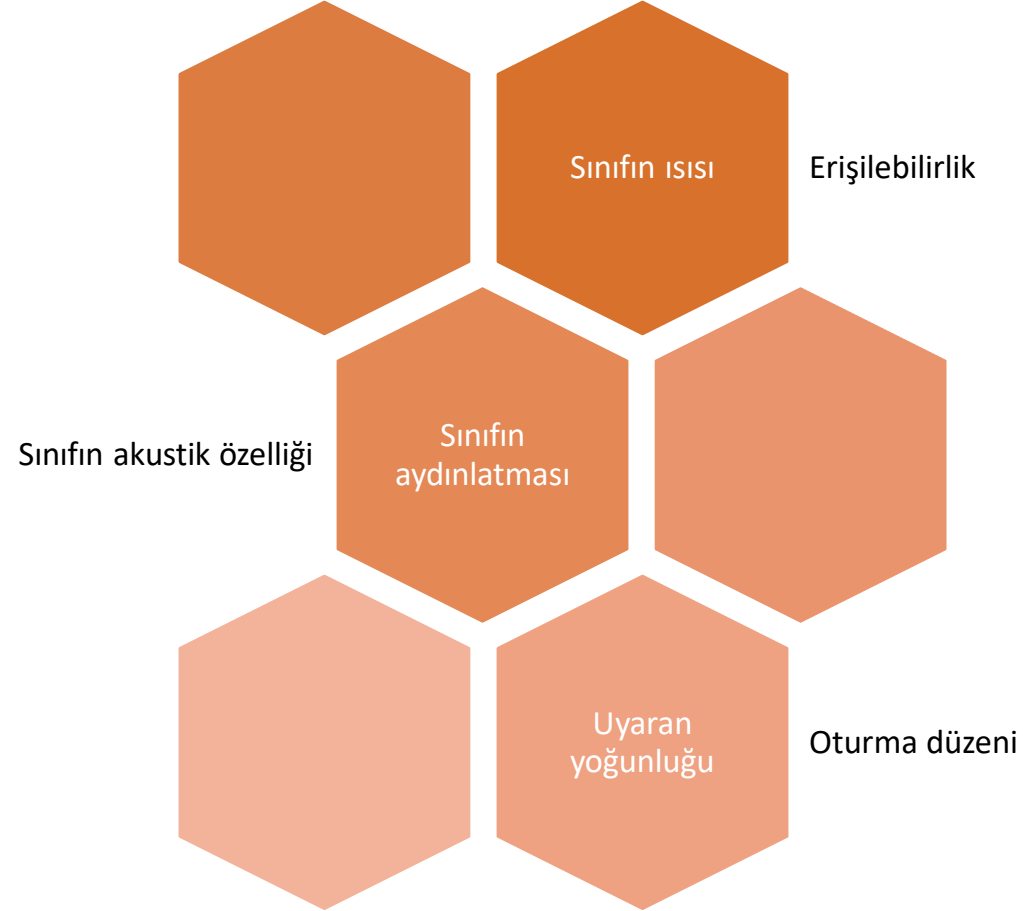
Süreç

- Süreçte yapılacak uyarlamalar içeriğin nasıl öğretileceğine odaklanır.

Değerlendirme

- Değerlendirmede yapılacak uyarlamalar değerlendirmenin nasıl gerçekleştirileceğine odaklanır.

Uyarlamalar: Fiziksel Ortam

Uyarlamalar: İçerik

- Öğrencilerin ön bilgileri, performansları ve gereksinimleri doğrultusunda öğretimi yapılacak içerikte uyarlamalara gidilebilir.

- Ek öğretim amaçları belirlemek: Örneğin, “Hayalindeki meslekle ilgili duygu, düşünce ve beklentilerini sanat yoluyla ifade eder.” amacının yanı sıra öğrenme güçlüğü olan bir öğrenci için “Hayalindeki meslekle ilgili duygu, düşünce ve beklentilerini yazılı olarak ifade eder.” şeklinde ek bir öğretim amacı belirlenebilir.
- Öğretimin içeriğini basitleştirmek: Örneğin, “Aile büyüklerinden hayatta olanların çocukluğunu araştırır.” amacı, otizmli bir öğrenci için “Aile büyüklerinin akrabalık isimlerini (teyze, amca) söyler.” şeklinde basitleştirilebilir.
- Öğrencinin performansı ve gereksinimleri doğrultusunda gerektiğinde farklı gelişim ve beceri alanlarından da amaçlar belirlenerek içerik genişletilebilir. Örneğin zihin yetersizliği olan öğrenci devam ettiği sınıftaki derslere ait öğretim programları dışında öz bakım becerileri, sosyal beceriler gibi alanlarda da desteklenmeye gereksinim duyabilirler.

Öğrenciler için yalnızca daha alt sınıf düzeyine ait öğretim programlarından amaç belirlemektense öğrencinin devam ettiği sınıfa ait öğretim programından amaçlar belirlenmeli ve gerektiğinde bu amaçlarda uyarlamalar yapılmalıdır.

İçerikte ne tür uyarlamalar yapılabilir?

- Okuduklarını ana hatlarıyla anlatır.
- Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun şekilde kullanır.
- 100'e kadar (100 dâhil) ileriye doğru birer, beşer ve onar ritmik sayar.
- Zihinden toplama işlemi yapar.
- Okula geliş ve okuldan gidişlerde güvenlik kurallarına uyar.
- Okulda iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar.
- Duyu organlarının temel görevlerini açıklar
- Kendisine ait özellikleri tanıtır.
- Giyinme ile ilgili işleri yapar.

Uyarlamalar: Süreç

- Öğretim sürecinde öğretim materyalleri, süresi, yöntem ve teknikleri ile öğretim düzenlemelerinde uyarlamalara gidilebilir.

Uyarlamalar: Süreç

Öğretim sürecinde kullanılacak materyaller, çalışma kağıtları ya da ders kitaplarında da öğrencinin özellikleri, performansı ve gereksinimleri doğrultusunda uyarlamalara gidilebilir.

- Örneğin resimli kartlar kullanılabilir, çalışma kağıtları ya da ders kitaplarındaki açıklamalar basitleştirilebilir ya da öğrencinin anlamını bilmediği sözcüklerin yanlarına sözcüklerin tanımları yazılabilir.

Öğretim için ayrılacak sürede öğrencinin öğrenme hızına göre uyarlamalar yapılabilir.

- Öğrencilere daha fazla tekrar ve alıştırma yapma fırsatları sunmak onların daha yavaş öğrenmeleriyle sonuçlanabilir.

Öğrencilerin kendileri için belirlenen amaçlara ulaşabilmeleri için farklı öğretim yöntemlerinin kullanılması ya da öğretim yöntem ve tekniklerinde uyarlamalara gidilmesi etkili bir yoldur.

- Özel gereksinimli öğrenciler de akranları gibi model olma, ipuçlarının sistematik sunumu, alıştırma yapma, geri bildirim sunma, etkinlik temelli öğretim, teknoloji destekli öğretimi gibi yöntemler aracılığıyla farklı birçok davranış ya da beceriyi öğrenebilirler.
- Ancak kimi zaman farklı öğretim yöntem ve tekniklerine de gereksinim duyabilirler. Örneğin yanlış öğretim yöntemleri, video modelle öğretim, doğrudan öğretim, sosyal öyküler, akran aracılı öğretim gibi.

Kaynaştırma ortamlarında öğrencilerin ön bilgileri, performansı ve gereksinimleri dikkate alınarak öğrencilerin küçük gruplar halinde, eşli ya da bireysel olarak çalışmaları sağlanabilir.

- Grup öğretimi sırasında farklı hedef davranışların öğretiminin amaçlanması öğrencilerin hem kendileri hem de akranları için belirlenen hedef davranışları edinmelerini sağlayarak öğretimde verimliliği artırır.
- Eşli çalışmalar sırasında akran aracılı uygulamalara yer verilebilir.
- Özel gereksinimli öğrencilerle onları akranlarından ayıştırmadan birebir öğretim çalışmaları yürütülebilir.

Süreçte ne tür uyarlamalar yapılabilir?

- Okuduklarını ana hatlarıyla anlatır.
- Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun şekilde kullanır.
- 100'e kadar (100 dâhil) ileriye doğru birer, beşer ve onar ritmik sayar.
- Zihinden toplama işlemi yapar.
- Okula geliş ve okuldan gidişlerde güvenlik kurallarına uyar.
- Okulda iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar.
- Duyu organlarının temel görevlerini açıklar
- Kendisine ait özellikleri tanıtır.
- Giyinme ile ilgili işleri yapar.

Neler Yapabiliriz?

- “Fen bilgisi öğretmeniyim. Otizimli bir öğrencim var. Ani duygu değişimleri oluyor, kimi zaman belirgin hiçbir şey olmadığı halde öfkelenabiliyor, dersten çıkmak isteyebiliyor. Soyut terimleri anlamakta zorlanıyor. Ayrıca soru-cevap etkinliklerine katılmakta güçlük yaşıyor. Fen bilgisi laboratuvarında, öğrencilerle deney yaparken ya da kuvvet, madde gibi konuları uygulamalı işlerken, bu öğrencimin dersi takip etmekte güçlük yaşadığını sıklıkla gözlüyorum. Bazen gruptan koştüğünü, pencereden dışarı baktığını gözlediğim de oluyor. Aslında deney materyalleri ilgisini çekmişti başlarda. Ancak yaklaşip materyalleri göstermek istediğimde benden uzaklaştı. Ortam, içerik, materyal ve öğretimde nasıl bir değişiklik yapabilirim? Bu konuda bilgi gereksinimim olduğunu düşünüyorum.”

Uyarlamalar: Değerlendirme

- Değerlendirme öğretmenlerin öğretimin etkisini değerlendirmelerini, gerektiğinde öğretim sürecinde uyarlamalar yapmalarını ve öğretimsel kararlar almalarını sağlar.

değerlendirme ortamında uyarlamalar
Örneğin; öğrencinin sınav esnasında dikkatini dağıtan nesnelere uzak durması, ayrı bir ortamda sınava alınması gibi.

değerlendirme süresi ve zamanında uyarlamalar
Örneğin; öğrencilere sınavı tamamlamaları için **ek süre verebilir, sınavı daha kısa süreli oturumlar halinde gerçekleştirebilir,** öğrencilerin gereksinim duyduğu **aralara sık sık yer verebilir, gün içinde kısa aralıklarla ve çeşitli günlerde** sınavı tamamlayabilirler.

değerlendirmede kullanılacak soruların ve yönergelerin sunumunda uyarlamalar
Sınav soruları ve yönergeleri yetersizlik gösteren öğrencilerin özelliklerine ve gereksinimlerine göre uyarlanabilir.
Bazı öğrenciler sınav yönergeleri ve sorular hakkında bilgi elde etmek için özel materyallere ve cihazlara gereksinim duyabilirler.

öğrencinin sorulara/yönergelere vereceği tepki türünde uyarlamalar
Bazı öğrenciler yöneltilen sorulara karşılık yanıtlarını sözel olarak, işaretleyerek ya da yaparak gösterebilirler.
Bazı öğrenciler gereksinimleri nedeniyle sınav sorularını yanıtlamak için teknolojiye ve yardımcı araç gereçlere ihtiyaç duyabilirler.

Değerlendirme sürecinde ne tür uyarlamalar yapılabilir?

- Okuduklarını ana hatlarıyla anlatır.
- Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun şekilde kullanır.
- 100'e kadar (100 dâhil) ileriye doğru birer, beşer ve onar ritmik sayar.
- Zihinden toplama işlemi yapar.
- Okula geliş ve okuldan gidişlerde güvenlik kurallarına uyar.
- Okulda iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar.
- Duyu organlarının temel görevlerini açıklar
- Kendisine ait özellikleri tanıtır.
- Giyinme ile ilgili işleri yapar.

Neler Yapabiliriz?

	Değerlendirme ortamı	Değerlendirme süresi ve zamanı	Değerlendirmede kullanılacak soruların ve yönergelerin sunumu	Öğrencinin sorulara/yönergelere vereceği tepki türünde
Dil ve konuşma bozukluğu				
Fiziksel yetersizlik				
Görme yetersizliği				
İşitme yetersizliği				
Otizm spektrum bozukluğu				
Öğrenme güçlüğü				
Özel yetenekli				
Psikososyal uyum güçlüğü				
Zihinsel yetersizlik				

- Öğrencilerin performanslarını değerlendirmek amacıyla verilen ev ödevlerinin içeriğinde, zorluk düzeyinde ve tamamlanma süresinde de uyarlamalar yapılabilir.

Can Öğretmen Efe için Neler Yapabilir?

Can Öğretmen 4 yıl önce mezun olmuş ve Diyarbakır ilinin Bağlar ilçesinde bir ilkokulda sınıf öğretmeni olarak görev yapmaya başlamıştır. Hala aynı okulda görev yapan Can Öğretmen bu yıl birinci sınıfı okutmaktadır. Can Öğretmen'in çalıştığı okul küçük ve fiziksel olanakları sınırlı bir okuldur. Can Öğretmen'in sınıfında 37 öğrencisi bulunmaktadır. Okulda eğitim gören diğer öğrencilerin aileleri gibi Can Öğretmen'in sınıfındaki öğrencilerin aileleri de alt sosyo-ekonomik düzeyden gelmekte; Can Öğretmen aile katılımını sağlamakta güçlükler yaşamaktadır. Ayrıca sınıftaki tüm öğrenciler geçmiş öğrenme yaşantıları, performansları ve öğrenme profilleri açısından farklılıklar göstermektedir. Sınıfın en hareketli öğrencilerinden biri de Efe'dir.

Efe'ye 5 yaşında hafif düzeyde zihin yetersizliği tanısı konulmuştur. Efe'nin ayrıca bu tanıya eşlik eden dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu vardır. Efe birinci sınıfta kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarından yararlanmasına karar verilerek Can Öğretmen'in sınıfına yerleştirilmiştir. Efe'nin sınıfına yerleştirilmesiyle daha önce zihin yetersizliği, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, kaynaştırma gibi kavramları duyan Can Öğretmen duyduklarının Efe'ye eğitim vermek için çok yetersiz olduğunu fark etmiştir. Can Öğretmen işe Efe hakkında bilgi toplamaya karar vererek başlamıştır. Yaklaşık 1 aylık bir sürenin sonunda Can Öğretmen Efe'yi az çok tanımıştır. Efe ile ilgili tuttuğu not defterine Efe'nin "bazı derslerde anlamsız sesler çıkarma, şarkı söyleme ya da dersle ilgili olmayan konularda sorular sorma gibi davranışlar sergileyen, sık sık akranlarının oyunlarını bozduğu için akranları tarafından oyuna dâhil edilmek istenmeyen, kurallara ve yönergelere uymakta güçlük çeken, akademik becerilerde de sınıfın oldukça gerisinde performans sergileyen bir öğrenci" olduğunu yazmıştır. Efe'nin tanısından ve bu özelliklerinden dolayı genel eğitim sınıfında desteklemesinin mümkün olmadığını düşünen Can Öğretmen Efe'nin bu davranışlarının sınıftaki diğer öğrencilerin de dikkatini dağıttığını ve öğrenmelerini olumsuz etkilediğini, öğrencilerin her geçen gün Efe'den giderek daha fazla uzaklaştıklarını gözlemlemeye başlamıştır. Üstelik sadece Can Öğretmen değil, diğer öğrencilerin aileleri de benzer bir durumu gözlemlemeye ve Efe'nin bu sınıfa uygun bir öğrenci olmadığını her geçen gün daha yüksek sesle dile getirmeye başlamıştır.

Sınıfta kontrolü kaybetmeye başladığını düşünen Can Öğretmen Efe'nin rehberlik ve araştırma merkezinden gelen raporunu tekrar incelemeye karar vermiştir. Raporu incelerken aklına ilgili merkezi arayarak destek almak gelmiştir.

- Siz Can Öğretmen'in ulaştığı uzman olsaydınız Can Öğretmen'i aşağıda sıralanan konularda nasıl yönlendirirdiniz?

1

- Efe için uygulanabilir bir bireyselleştirilmiş eğitim planının hazırlanması için önerileriniz neler olurdu?

2

- Efe'nin sınıftaki öğretim etkinliklerine katılımının sağlanması için önerileriniz neler olurdu?

3

- Efe'nin olumsuz davranışlarının azaltılması/ortadan kaldırılması için önerileriniz neler olurdu?

4

- Efe'nin sınıfa sosyal kabulünün sağlanması için önerileriniz neler olurdu?

5

- Can Öğretmen'in motivasyonunu artırmak için önerileriniz neler olurdu?

Alıştırmalarla Uyarlamalar

1

- Onarlı gruplar oluşturunuz.

2

- Grupta bir sözcü ve bir yazman belirleyiniz.

3

- Tanısını, yaşını, sınıfını, performansını ve gereksinimlerini belirlediğiniz bir öğrenci profili oluşturunuz.

4

- Öğrenci sayısı, fiziki ve sosyal ortamı gibi özelliklerini belirlediğiniz bir sınıf profili oluşturunuz.

5

- Oluşturduğunuz profildeki öğrencinin bulunduğu ilgili sınıf düzeyinde okutulan bir ders belirleyiniz.

6

- Oluşturduğunuz öğrenci ve sınıf profilini temel alarak içerik, öğretim ve değerlendirme sürecinde ne tür uyarlama önerilerinde bulunabileceğinizi tartışınız.

7

- Önerilerinizi paylaşınız.

Kaynakça

- Batu, S., & Subaşı-Yurtçu, A. B. (2017). *PDR'de özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları*. Ankara: Vize yayıncılık.
- Gregory, G. G., & Chapman, C. (2020). *Farklılaştırılmış öğretim stratejileri* (M. A. Sözer, Çev. Ed.). Ankara Pegem Akademi.
- Olçay-Gül, S. (2014). Farklılaştırılmış öğretim ve uyarlamalar. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, 111-123.